

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา
โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
THE DEVELOPMENT OF DESIRABLE CHARACTERISTICS OF STUDENT DISCIPLINE
BASED ON TRISIKKHA OF PETCHARIK DEMONSTRATION SCHOOL UNDER
NAKHON SI THAMMARAT MUNICIPALITY

¹ณัฐปภัทร์ ผดุงกิจ Nutpaphat Padungkit

²ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai ³สุเวศ กลัษศรี Suwes Klubsri

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: nutphat202035@gmail.com

Article Received: February 26, 2025. Revised: April 15, 2025. Accepted: April 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เป็นรูปแบบงานวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา และมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 10 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 5 คนและสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนในภาพรวมเชิงปริมาณ พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับมากโดยเรียงลำดับจากระดับมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความประพฤติ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ และด้านการแต่งกาย และในภาพรวมเชิงคุณภาพ พบว่า ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ครูควรบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง ส่งเสริมการทำกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน ด้านการแต่งกาย ควรอบรมจิตสำนึกเรื่องการแต่งกายไม่เรียบร้อยและการแต่งหน้าที่ไม่ขัดกับระเบียบที่โรงเรียนกำหนด และด้านความประพฤติ ควรอบรมนักเรียนให้จิตมีสำนึกและยินดีปฏิบัติให้ถูกต้องเรื่องการใช้คำพูดที่ถูกกาลเทศะ เว้นจากการพูดจาหยาบคาย 2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา พบว่า ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ด้านการแต่งกาย ด้านความประพฤติ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งกายวาจา และใจ (ศีล) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมฝึกทักษะนิสัยแก่นักเรียนในการใช้สติสัมปชัญญะ และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน (สมาธิ) โรงเรียนหรือครูควรชี้แจงทำความเข้าใจถึงกระบวนการสร้างวินัยตามแนวทางพัฒนาปัญญาที่เกิดจากการฟัง การคิดและการปฏิบัติเหมาะสมกับสถานภาพของนักเรียน (ปัญญา) และ 3) ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบว่า มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ในขั้นกำหนดวิธีการ

ติดตามและประเมินผล เกณฑ์และเครื่องมือประเมินผล สอดคล้องในทุกองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยตามหลักไตรสิกขา

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์, คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัย, หลักไตรสิกขา

Abstract

This research article aimed to 1) to study the current condition of desirable characteristics of student discipline, 2) to study the development of desirable characteristics of student discipline based on Trisikkhā principles, 3) to propose guidelines for development of desirable characteristics of student discipline based on Trisikkhā principles of Petcharik Demonstration School, under Nakhon Si Thammarat Municipality. This mixed-methods research employed a sample of 60 participants. Data were collected through questionnaires administered to teachers at Petcharik Demonstration School, Nakhon Si Thammarat Municipality and analyzed using mean and standard deviation, as well as content analysis. In-depth interviews were conducted with 10 key informants and 5 experts. Additionally, focus group discussions were held with 7 qualified persons. The qualitative data were analyzed using descriptive analysis.

The results of the study found that; 1) The current condition of desirable characteristics of student discipline in quantitative overview, were arranged by descending order with behavior ranked highest, followed by rule compliance and dressing. In qualitative overview found that: in terms of compliance, teachers should record student's participation in flag-raising activities and promoting activities that did not violate school regulations. In terms of dressing, educated students on proper attire and makeup that did not violate the school regulations. And in terms of behavior, teachers should train students to be mindful and willing to practice correctly using words appropriately and in appropriate places, refraining from using rude words. 2) the development of desirable characteristics of student discipline based on Trisikkhā principles, it was found that all 3 aspects, namely, compliance with regulations, dressing and behavior: Controlling students to be in discipline, speech, and mind (Sīla). Organizing activities to train students to use mindfulness and behave according to school rules (Samādhi). Explaining the process of creating discipline according to the intellectual development approach that came from listening, thinking, and acting appropriately to the students' status (Pañña). 3) The proposed approach for development of desirable characteristics of student discipline based on Trisikkhā principles of Petcharik Demonstration School under Nakhon Si Thammarat Municipality, was found to be appropriate, feasible, and beneficial in the methods for monitoring and evaluation, including criteria and tools, align with all components of desirable disciplinary characteristics based on Trisikkhā principles.

Keywords: The Development of Desirable Characteristics, Desirable Disciplinary Characteristics, Trisikkhā Principles

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยเผชิญกับปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนที่ทวีความรุนแรงขึ้น เช่น การหนีเรียน การใช้สารเสพติด การทะเลาะวิวาท การติดเกม พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม การกระทำผิดกฎหมาย การใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ผิด และการขาดระเบียบวินัย ปัญหาเหล่านี้เกิดจากหลายปัจจัย รวมถึงการมุ่งพัฒนาด้านวัตถุ โดยละเลยการพัฒนาคุณธรรมและจิตใจ การบริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับปรุงแนวทางในการพัฒนาวินัยของนักเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น ปัจจัยภายในโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการสร้างวินัย ขณะที่ปัจจัยภายนอก เช่น ครอบครัว เพื่อน สังคม และสื่อมวลชน โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเยาวชนอย่างมาก ดังนั้นการแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องดำเนินการแบบองค์รวมเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมและวินัยที่มั่นคงยั่งยืน (ณัฐวร ยิ้มสรवल, 2563)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่พัฒนาเด็กเล็กก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อเสริมสร้างร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมถึงส่งเสริมให้ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รัฐต้องสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาทุกระดับให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ดังนั้น การเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) ซึ่งมาตราดังกล่าวสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กำหนดเป้าหมายหลักของพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นจุดอ่อนในส่วนนี้และมองว่า เรื่องของคุณธรรมยังคงเป็นสิ่งที่จำเป็นและควรปลูกฝังให้กับนักเรียนเป็นอย่างยิ่งจึงได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายคือ “ยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตยพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข” (นรรชต์ ผืนเขียว, 2566) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ปรับแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) ให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ปัจจุบัน โดยกำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมคุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 (8C) และกลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรม ความเมตตา และระเบียบวินัย ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเด็กไทย การพัฒนาคุณลักษณะเหล่านี้จึงเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างวินัยและพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้เรียนให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับสังคมยุคใหม่ (กระทรวงมหาดไทย, 2566) ฉะนั้น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่สังคมต้องการ โดยเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และจิตสำนึก เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะการพัฒนาคุณลักษณะเหล่านี้ต้องอาศัย

ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษา และบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนั้น การศึกษาแนวทางการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่สังคมต้องการจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน (จิตตินันท์ ตีหลาย, 2561)

จากนโยบายด้านการจัดการศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราชดำเนินการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นมาตรฐานและความทันสมัย ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริกได้จัดทำ “หลักสูตรคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์เข้มข้นทุกระดับชั้น (SMTP)” เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรมตามปรัชญา “วิชาการเลิศล้ำ คุณธรรมยอดเยี่ยม เปี่ยมประชาธิปไตย มีวินัยตลอดกาล” และอัตลักษณ์ของโรงเรียน “ก้าวหน้าวิชาการ บนพื้นฐานคุณธรรม” (โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก, 2566) การบูรณาการหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัย เป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตนดีจนเป็นนิสัย วินัยถือเป็นปัจจัยสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบเรียบร้อย และเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ส่งเสริมให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข พระพุทธศาสนาได้เสนอแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมและวินัยไว้อย่างเป็นระบบ การพัฒนานักเรียนให้มีวินัยรอบด้านจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการสร้างสังคมที่เป็นระเบียบเรียบร้อย และช่วยให้ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติดีต่อคนรอบข้างอย่างศีล สมาธิ ปัญญา (พระมหาทองล้อม สุเมโธ (อินทสร้อย), 2558)

โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก (2566) ประสบความสำเร็จด้านวิชาการ แต่ยังมีพื้นที่ที่ต้องพัฒนาในด้านระเบียบวินัย การแต่งกาย และความประพฤติของนักเรียน นักเรียนบางส่วนยังต้องได้รับการส่งเสริมให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบและตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนให้สอดคล้องกับปรัชญาและอัตลักษณ์ของโรงเรียน การวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ผ่านการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก กิจกรรมสร้างสรรค์ และความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และจริยธรรม พร้อมเติบโตเป็นคนเก่ง คนดี และเป็นที่ยอมรับของสังคมในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนคร

นควรรวบรวมข้อมูล โดยการใช้เชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การใช้เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา นำเสนอรูปแบบการสนทนากลุ่มและนำข้อมูล ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มมาทำการวิเคราะห์ในครั้งนี้

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน เป็นการใช้เชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำในโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำนวน 60 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง และเชิงคุณภาพ โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ตัวแทนนักเรียนและตัวแทนผู้ปกครองสายชั้นในกรรมการผู้ปกครองจำนวน 10 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายบริหารงานทั่วไป หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราชและศิษย์เก่าโรงเรียน

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษานิเทศก์ สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน ด้วยแบบสอบถามครู และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา ด้วยแบบการสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน ด้วยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน 60 คน เชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา ด้วยการจัดสนทนากลุ่มเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะในแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยพิจารณาจากความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การศึกษาสภาพการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และวิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

5.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา ด้วยการวิเคราะห์เอกสารใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อเสนอแนะจากการสนทนา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน สรุปผล ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

สภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน	แปลผล		
โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก	—		ระดับ
สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน	x	SD	
ด้านความประพฤติ	4.54	0.49	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.46	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในภาพรวม พบว่า มีระดับคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัย ด้านความประพฤติ ($\bar{x} = 4.54$) มีระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียน
สาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ

ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ	แปลผล		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
เข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตอง และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน	4.68	0.56	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.48	0.51	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ มีระดับคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตอง และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ($\bar{x} = 4.68$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียน
สาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ด้านการแต่งกาย

ด้านการแต่งกาย	แปลผล		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
ปัก ชื่อ-นามสกุล อักษรย่อของโรงเรียน ประดับเครื่องหมาย สัญลักษณ์ต่างๆ ตามที่โรงเรียนกำหนด	4.68	0.46	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.36	0.52	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านการแต่งกาย มีระดับคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัก ชื่อ-นามสกุล อักษรย่อของโรงเรียน ประดับเครื่องหมาย สัญลักษณ์ต่างๆ ตามที่โรงเรียนกำหนด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ($\bar{x} = 4.68$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียน
สาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ด้านความประพฤติ

ด้านความประพฤติ	แปลผล		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
เข้าห้องเรียนทุกคาบที่มีการเรียนการสอน	4.63	0.48	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.54	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ด้านความประพฤติ มีระดับคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เข้าห้องเรียนทุกคาบที่มีการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ($\bar{x} = 4.63$)

การศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีสภาพแนวทางการดำเนินการทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ด้านการแต่งกาย และด้านความประพฤติ ดังนี้ แนวทางการพัฒนาในด้านการปฏิบัติตามระเบียบ โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง การแต่งกายไม่เรียบร้อยหรือแต่งหน้าที่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน

และกระทรวงศึกษาธิการ และการพูดจาหยาบคาย สามารถดำเนินการผ่านมาตรการที่เป็นระบบและมีความชัดเจนในแบบฉบับที่กเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการติดตามและปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียน ดำเนินการตรวจสอบและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง มาตรการดังกล่าวเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างระเบียบวินัยและส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ด้านการแต่งกาย และด้านความประพฤติ ตามหลักไตรสิกขา ดังนี้

2.1 การปฏิบัติตามระเบียบ – ส่งเสริมให้นักเรียนรู้และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด เคารพ รับผิดชอบต่อกฎเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด (ศีล) ส่งเสริมการมีสมาธิในการเรียน ช่วยให้นักเรียนมีความจดจ่อและระมัดระวังในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเอง รักษาวินัยในการทำตามข้อกำหนดต่าง ๆ (สมาธิ) และส่งเสริมให้นักเรียนใช้เหตุผลในการตัดสินใจปฏิบัติ ตระหนักเห็นความสำคัญ มีวิจารณญาณในการเลือกปฏิบัติตามระเบียบ (ปัญญา)

2.2 การแต่งกาย – ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักเคารพตนเองและผู้อื่นผ่านการแต่งกายที่เหมาะสม เคารพในวัฒนธรรมของสถาบัน ควบคุมตนเองในการแต่งกายสุภาพ เรียบร้อย เหมาะสมกับสถานการณ์ (ศีล) ส่งเสริมการปฏิบัติตามข้อกำหนดการแต่งกายด้วยความมีสมาธิและความใส่ใจ ทำให้นักเรียนตระหนักถึงการแต่งกายตรงตามกฎระเบียบของโรงเรียน (สมาธิ) และสร้างความเข้าใจให้นักเรียนตระหนักถึงบทบาทการแต่งกายที่เหมาะสม เรียบร้อย ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเองและโรงเรียน ใช้วิจารณญาณในการเลือกการแต่งกาย (ปัญญา)

2.3 ด้านความประพฤติ – ส่งเสริมความประพฤติที่ดี ควบคุมพฤติกรรมของตนให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม และมีจริยธรรมในการปฏิบัติตามประพฤติดี (ศีล) ส่งเสริมการมีสมาธิในพฤติกรรมที่ดีและการควบคุมตนเอง ช่วยให้นักเรียนมีความระมัดระวังในการแสดงออก มีสติ และตัดสินใจเลือกการกระทำ (สมาธิ) และส่งเสริมการใช้วิจารณญาณช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี มีความรู้ในการรับมือกับสถานการณ์ที่ท้าทายและรู้จักคิดก่อนการกระทำ (ปัญญา)

3. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ข้อสรุปที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราชทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ด้านการแต่งกาย และ ด้านความประพฤติ ตามหลักไตรสิกขา ดังนี้ โรงเรียนควรสร้างบรรยากาศที่เปี่ยมด้วยความรักและเมตตา ส่งเสริมวินัยของนักเรียนผ่านสภาพแวดล้อมที่เป็นกัลยาณมิตร ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมฝึกสมาธิ ชี้แจงเหตุผลในการปฏิบัติตามระเบียบวินัย และใช้แนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง โรงเรียนควรมีการประชุมแบบมีส่วนร่วม และจัดกิจกรรมส่งเสริมวินัย เช่น การรับนักเรียนหน้าประตู การอบรมความมีวินัย และการประกวดการแต่งกาย รวมถึงการนิเทศภายในเพื่อติดตามผล และโรงเรียนควรเน้นย้ำความรับผิดชอบของนักเรียนผ่านกิจกรรมและโครงการต่างๆ ครูต้องฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น พร้อมปลูกฝังความตั้งใจและมุ่งมั่นในการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ แนวทางดังกล่าวช่วยพัฒนานักเรียนให้มีระเบียบวินัยและเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

1.1 สภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการมีวินัยของนักเรียนแสดงออกให้เห็นถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน โดยโรงเรียนมีแนวปฏิบัติตามปรัชญาโรงเรียน “วิชาการเลิศล้ำ คุณธรรมยอดเยี่ยม เปี่ยมประชาธิปไตย มีวินัยตลอดกาล” และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา “ก้าวนำวิชาการ บนพื้นฐานคุณธรรม” เข้ามาช่วยในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนที่ศึกษาอยู่และสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา 8 ประการ จึงทำให้ระดับคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของนวรรตน์ สถาพรพานิช (2564) ที่พบว่า สภาพความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวม ได้แก่ ด้านการรู้จักกาลเทศะ ด้านการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ด้านตรงต่อเวลาและด้านความรับผิดชอบ และสอดคล้องกับการวิจัยของบุญรอด ชาตียนานท์ (2561) ที่พบว่า นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากรมีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านรักความเป็นไทย ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านมีวินัยและด้านใฝ่เรียนรู้ ตามลำดับ

1.2 สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีสภาพแนวทางการดำเนินการทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ด้านการแต่งกาย และด้านความประพฤติ ดังนี้ แนวทางการพัฒนาในด้านการปฏิบัติตามระเบียบ โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง การแต่งกายไม่เรียบร้อยหรือแต่งหน้าที่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน และกระทรวงศึกษาธิการ และการพูดจาหยาบค้าย สามารถดำเนินการผ่านมาตรการที่เป็นระบบและมีความชัดเจนในแบบบันทึกเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการติดตามและปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียน ดำเนินการตรวจสอบและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง มาตรการดังกล่าวเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างระเบียบวินัยและส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า บุญชม ศรีสะอาด (2555) ได้กล่าวอ้างไว้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ทั้งนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมุ่งเน้นไปเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ควรส่งเสริมเด็กที่มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ควรส่งเสริมให้เด็กมีความสามัคคี ปรองดอง ภูมิใจ และเชิดชูในความเป็นไทย สอดคล้องกับการวิจัยของยิ่งสัน ทูมมาวัตติ (2549) ที่พบว่า การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย 2 ด้าน คือ 1) แต่งกายด้วยเครื่องแบบที่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน 2) ปฏิบัติในเรื่องการแต่งกายให้ถูกระเบียบของโรงเรียน ก่อนการพัฒนาในสภาพปัจจุบันมีสาเหตุ ดังนี้ 1) ครูขาดการเอาใจใส่อย่างเข้มงวดในเรื่องของการแต่งกายที่ถูกระเบียบ 2) ผู้ปกครองชุมชนและโรงเรียนขาดการประสานงานที่ดีจึงทำให้ขาดความเข้าใจที่ดีและถูกต้องในเรื่องระเบียบวินัยนักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของเบญญาภา หลวงราช (2560) ที่พบว่า โรงเรียนต้องสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

ที่ดีให้คำปรึกษานักเรียนในทุกเรื่อง พ่อแม่ หรือผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการพัฒนา อีกทั้งโรงเรียนสอนให้นักเรียนรักสถาบัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรักสามัคคีซึ่งกัน ใช้กิจกรรมน้องไหว้พี่ ใช้กิจกรรมสีให้พี่น้องทำร่วมกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของณัฐวร ยิ้มสรวล (2563) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ เปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดเห็น ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและยอมรับร่วมกันแก้ปัญหาของโรงเรียน ผ่านคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการแต่งกาย การสร้างความเข้าใจในเรื่องกฎระเบียบมารยาททางสังคมให้สอดคล้องกับชุมชน สังคม และประเทศชาติ และด้านความปลอดภัย ส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยครูที่ปรึกษาพูดคุยกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

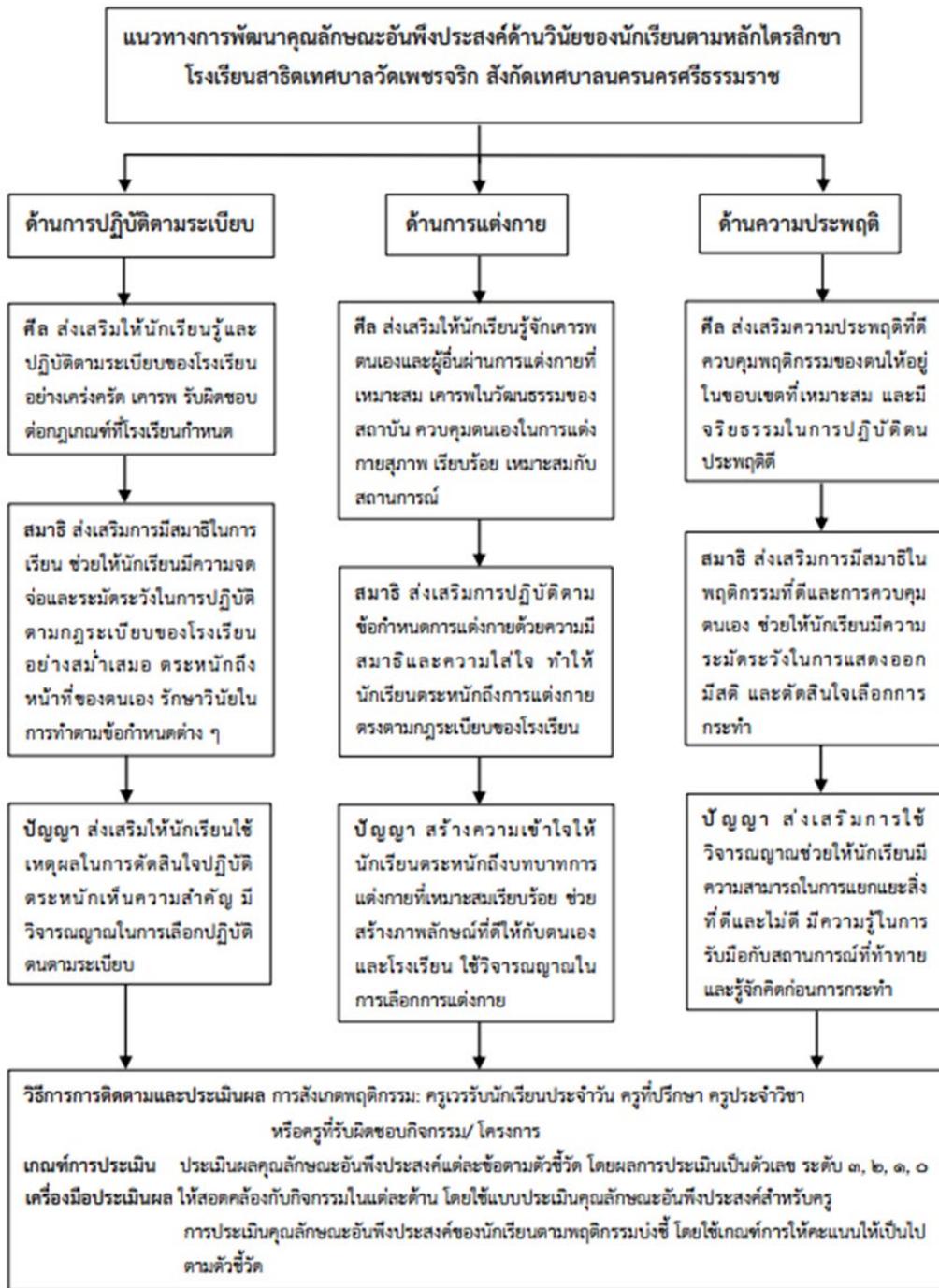
2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราชทั้ง 3 ด้าน มีผลการศึกษาโดยรวม พบว่า การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งกายวาจา และใจ (ศีล) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมฝึกทักษะนิสัยแก่นักเรียนในการใช้สติสัมปชัญญะรู้ตัวอยู่เสมอและปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน (สมาธิ) โรงเรียนหรือครูควรชี้แจงทำความเข้าใจถึงกระบวนการสร้างวินัยตามแนวทางพัฒนาปัญญาที่เกิดจากการฟัง การคิด และการปฏิบัติ (ปัญญา) ทั้งนี้เพราะว่าการฝึกหัดในด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับวินัยของนักเรียน การมีความสุขความพอใจที่ได้ทำพฤติกรรมมีความรู้ความเข้าใจเหตุผลทั้งผลดีและผลเสียจากการกระทำอย่างถ่องแท้ จักเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบทั้ง 3 ประการของหลักไตรสิกขา คือ ศีลสมาธิปัญญา ดังที่ สุรพงษ์ ชูเดช (2542) กล่าวไว้ ปัญญา คือ ฝึกใช้ความระลึกรู้แนวแน่ที่จุดเดียวพิจารณาผลที่เกิดขึ้นในใจของตน ในการเลือกการกระทำผิดหรือถูกหลักศีลธรรมว่าเป็นอย่างไร ทำไมเป็นเช่นนั้น เพราะอะไร ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำแล้วสาวไปหาสาเหตุของการเลือกกระทำพิจารณาความไม่เที่ยง ทนทานไม่ได้ เกิดแล้วดับไป จนกำหนดข้อควบคุม ความประพฤติทางกาย ทางวาจา ของตนได้ อย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับการวิจัยของไพรัตน์ ญาติฉิมพลี (2540) และ นวรัตน์ สถาพรพานิช (2564) ที่พบว่า กระบวนการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ด้วยหลักไตรสิกขาพบว่า (ขั้นศีลสิกขา) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง (ขั้นสมาธิสิกขา) ควรฝึกพัฒนาอบรมจิตใจให้นักเรียนเพื่อยกระดับของจิตสู่ฐานเรียนรู้อัจฉริยะ (ขั้นปัญญาสิกขา) ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมปัญญาโดยเรื่องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ความรับผิดชอบต่อเวลาการมาโรงเรียน

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ในขั้นการกำหนดการวิธีการติดตามและประเมินผล เกณฑ์และเครื่องมือประเมินผล สอดคล้องในทุกองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยตามหลักไตรสิกขา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักไตรสิกขายังสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างแท้จริง ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยูร ปยุตโต) (2550) ได้กล่าวว่า การเสริมสร้างวินัยสามารถสร้างเสริมโดยการทำให้เป็นพฤติกรรมครั้งแรก และให้เกิดการกระทำเช่นนั้นอย่างต่อเนื่อง ผู้ใหญ่จึงต้องมีวินัยและเป็นแบบอย่างอบรมสั่งสอนเด็ก หากปล่อยให้พฤติกรรมเคยชินเป็นอย่างอื่นก็จะแก้ไขลำบากเมื่อเติบโตขึ้นให้สังคมและวัฒนธรรมถ่ายทอดเรื่องระเบียบวินัย กล่าวคือ การสร้างวินัยให้ผลต้องให้ระบบสัมพันธ์ขององค์กรรวมทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านพฤติกรรมคือให้มีพฤติกรรมดีด้วย

ความเคยชิน 2) ด้านจิตใจคือมีความสุขความพึงพอใจในการทำพฤติกรรมนั้น 3) ด้านปัญญาคือมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผลเห็นคุณค่าของการกระทำจะสนับสนุนให้จิตใจต้องการทำพฤติกรรมนั้นๆ มากยิ่งขึ้น อีกทั้ง สุมณ อมรวิวัฒน์ (2528) กล่าวว่า การสอนแบบไตรสิกขามีความเชื่อว่า คนที่จะมีปัญญาและเกิดปัญญาวิสุทธิ ขึ้นย่อมเกิดจากมีกำลัง (พลัง) จิตใจ กำลังความคิดที่แน่วแน่ไม่หวั่นไหวขัดส่ายวอกแวกต้องเพ่งพินิจ คิดตรอง ในเรื่องเดียว คนที่จะมีกำลังความคิดรวมเป็นจุดเดียวแน่วแน่ (สมาธิ) ไม่หวั่นไหวขัดส่ายได้ก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติ ระเบียบเรียบร้อยมี ระเบียบวินัย (ศีล) นั่นคือถ้าผู้เรียนฝึกควบคุมสภาพทางกายให้อยู่ใน ระเบียบวินัยเรียบร้อยก็จะช่วยให้จิตใจสงบ ไม่ฟุ้งซ่านหวั่นไหวไปนอกเรื่องนอกห้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้มีกำลัง ความคิด คม กล้า สามารถแก้ปัญหาทำความเข้าใจ ปัญหาได้ ทำให้เกิดปัญญา มีความรู้แจ้งเรื่องนั้นๆ (ปัญญา) ได้ด้วยตนเองประจักษ์ด้วยตนเองไม่ใช่เพียงแต่รู้หรือทราบจากการบอกเล่าให้ฟังเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัย ของพระอดิเทพ อธิวณโณ (หมกทอง) (2560) ที่พบว่า แนวทางส่งเสริมการใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีครู และผู้ปกครองควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามัคคี ประองตอง ภูมิใจ เชิดชูในความเป็นไทย ซื่อสัตย์สุจริต สนับสนุนให้เป็นนักเรียนที่ประพฤติปฏิบัติชอบทั้งทางกาย วาจาและใจ ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติตน ตามหลักศาสนาที่ตนนับถืออย่างเคร่งครัด ควรส่งเสริมให้นักเรียน มีวินัยจะได้เป็นผู้ที่ปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎเกณฑ์และข้อบังคับของครอบครัว และสอดคล้องกับกายวิจัยของสายพิณ ทวีวรรณ (2560) ที่พบว่า แนว ทางการพัฒนาการส่งเสริมจริยธรรมด้านวินัยนักเรียน คือ 1) ความรับผิดชอบการงานที่มอบหมาย กำหนดเวลาส่งงานให้ชัดเจนแก่นักเรียน การให้แรงเสริมยกย่องชมเชย รางวัล และคะแนน เล่านิทานคุณธรรม ด้านความรับผิดชอบสอดแทรกคำสอนทางพระพุทธศาสนา 2) ด้านการกระทำของตนเอง ชี้แจงให้เห็นผลดี และผลเสียของการกระทำที่ดีและไม่ดี จัดบอร์ดโชว์ผลงานนักเรียนที่ทำงานเรียบร้อย ให้แรงเสริมชื่นชมยกย่องเมื่อนักเรียนกระทำสิ่งที่ดี จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนให้นักเรียน ที่เก่งช่วยสอนเพื่อนให้สามารถทำงานได้ 3) การตรงต่อเวลา จัดทำตารางบันทึก การส่งงาน และการมาเรียนชี้แจงผลกระทบของการไม่ตรงต่อเวลาให้นักเรียนรับทราบ มีบทลงโทษให้ชัดเจน หากนักเรียนไม่ตรงต่อเวลาให้แรงเสริมชื่นชมยกย่อง ให้รางวัลเมื่อนักเรียนส่งงานครบตรงตามเวลาที่ครุ่นัดหมาย 4) การแต่งกาย ชี้แจงกฎระเบียบการแต่งกายของโรงเรียน กล่าวตักเตือนนักเรียนที่แต่งกายไม่เรียบร้อยทันทีที่พบและให้แต่งกายใหม่ให้เรียบร้อย จัดกิจกรรมการประกวดการแต่งกายสะอาดเรียบร้อยเป็นระดับชั้นประจำเดือน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นภาพดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีนโยบายให้ครูผู้สอนส่งเสริมวินัยด้านความรับผิดชอบโดยผ่านการบูรณาการ กับชีวิตประจำวันของนักเรียน มีการประสานผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชน ให้ช่วยกันพัฒนานักเรียน

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการวางกฎระเบียบให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
เหมาะสมกับยุคสมัย ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแนวทางกฎระเบียบ โรงเรียนต้องส่งเสริมกิจกรรม
โครงการที่ปลูกฝังวินัยนักเรียน ครูต้องอบรม สั่งสอนและเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียน คอยแนะนำ ช่วยเหลือ
ประสานผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาวินัยนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในด้านชื่อเสียงสุจริต อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ ต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะด้านวินัยของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในด้านกรณีศึกษาตามบริบทโรงเรียนนั้นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570. ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนา
คุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต ในศตวรรษที่ 21 (8C). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย, กรม
ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

จิตตินันท์ ดีหลาย. (2561). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนเสวียนทวิทย์ จังหวัด
ตราด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.

ณัฐวรร ยิ้มสรวล.(2563). แนวทางการพัฒนาทักษะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

นรรชต์ ฝั้นเชียร. (2566). บทความด้านการศึกษารูปแบบปัญญา. แหล่งที่มา
<https://www.trueplookpanya.com/education/content/85900> สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน
2566.

นวรรตน์ สถาพรพานิช. (2564). แนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียน
ประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2555). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.

บุญรอด ชาตียนนท์. (2561). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
ศิลปากร. วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร. 11(3), 1.

เบญญาภา หลวงราช. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2550). วินัย: เรื่องที่ใหญ่กว่าที่คิด. วารสารพุทธปริทัศน์, 1(6), 10.

พระมหาทองล้อม สุเมโธ (อินทะสร้อย). (2558). การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียน
ต้นแบบของโรงเรียนพุทธโกศวิทยาลา จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระอดิเทพ อธิวณโณ (หมกทอง). (2560). การใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพรัตน์ ญาติฉิมพลี. (2540). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยิ่งสัน ทูมมาวดี. (2549). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายโรงเรียนหนองสอพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 3. (6 เมษายน 2560).
- โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก. (2566) คู่มือนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก ปีการศึกษา 2566. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช.
- สายพิน ทะวรรณ. (2560). การส่งเสริมจริยธรรมด้านวินัยนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนเครือข่าย 57 สังกัดสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). คู่มือการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2528). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพมหานคร: ตริธรรสาร.
- สุรพงษ์ ชูเดช. (2542). ผลของการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาที่มีผลต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ดุษฎีนิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.